

УДК 332.1:502.131.1
JEL: R58
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-6-214-221>

«ЗЕЛЕНА» ТРАНСФОРМАЦІЯ МІСЦЕВОЇ ЕКОНОМІКИ: КЕЙСИ ЕНЕРГОНЕЗАЛЕЖНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ

©2025 ПАНАСЮК В. М.

УДК 332.1:502.131.1
JEL: R58

Панасюк В. М. «Зелена» трансформація місцевої економіки: кейси енергоне залежних громад в Україні

У статті здійснено комплексний і ґрунтовний аналіз процесу «зеленої» трансформації місцевої економіки України в умовах сучасних економічних, соціальних та екологічних викликів. Метою дослідження є виявлення основних чинників, які визначають успішність впровадження сталих екологічних та енергетичних практик на рівні місцевих громад, а також всебічна оцінка їхнього впливу на економічний розвиток життя в регіонах. У роботі детально розглянуто ключові бар'єри та виклики, які стримують і гальмують процес переходу до сталої економіки на місцевому рівні. Зокрема, виділено недостатній рівень фінансової підтримки з боку держави та міжнародних донорів, брак кваліфікованих фахівців, законодавчі обмеження, що ускладнюють впровадження новітніх технологій. Особлива увага у статті приділена аналізу практичних кейсів енергоне залежних громад України, які демонструють успішні приклади впровадження сталого розвитку та «зелених» технологій, незважаючи на існуючі економічні, соціальні та інституційні виклики. Розглянуто досвід таких громад у сфері розвитку «зеленої» енергетики, енергоефективності, управління відходами, кліматичної адаптації, що підтверджує ефективність комплексного підходу та активної участі місцевих жителів у реалізації «зеленої» трансформації. Висновки статті підкреслюють важливість комплексного і системного підходу, який враховує соціально-економічні особливості регіонів і специфіку місцевих громад для ефективного реалізації «зеленої» трансформації на місцях. Зокрема, наголошується на потребі інтеграції «зелених» ініціатив у регіональні стратегії розвитку, підвищенні рівня екологічної свідомості населення та створенні сприятливих умов для розвитку інноваційних екологічних проєктів. Представлені результати можуть бути корисними для науковців, практиків місцевого самоврядування, а також розробників стратегій сталого розвитку України, сприяючи посиленню екологічної безпеки та підвищенню якості життя громад.

Ключові слова: «зелена» трансформація, місцева економіка, сталий розвиток, енергоефективність, екологічність, енергетична незалежність.

Табл.: 2. Бібл.: 12.

Панасюк Валентина Миколаївна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку і оподаткування, Західноукраїнський національний університет (вул. Львівська, 11, Тернопіль, 46009, Україна)

E-mail: tina.panasjuk@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5133-6431>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/H-1072-2017>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57200174627>

UDC 332.1:502.131.1
JEL: R58

Panasjuk V. M. Green Transformation of the Local Economy: Cases of Energy-Independent Communities in Ukraine

This article provides a comprehensive and thorough analysis of the process of green transformation of the local economy in Ukraine under contemporary economic, social, and environmental challenges. The aim of the research is to identify the main factors that determine the success of implementing sustainable environmental and energy practices at the level of local communities, as well as a comprehensive assessment of their impact on economic development in the regions. The article discusses in detail the key barriers and challenges that hinder and slow down the transition to a sustainable economy at the local level. In particular, it highlights the insufficient level of financial support from the government and international donors, the lack of qualified specialists, and legislative restrictions that complicate the implementation of cutting-edge technologies. The article pays special attention to the analysis of practical cases of energy-independent communities in Ukraine, which demonstrate successful examples of implementing sustainable development and green technologies, despite existing economic, social, and institutional challenges. The experience of these communities in the fields of green energy development, energy efficiency, waste management, and climate adaptation is examined, confirming the efficiency of a comprehensive approach and the active involvement of local residents in the implementation of green transformation. The conclusions of the article underscore the importance of a comprehensive and systemic approach that takes into account the socioeconomic characteristics of regions and the specifics of local communities for the effective implementation of green transformation at the local level. In particular, it emphasizes the need for integrating green initiatives into regional development strategies, increasing the level of environmental awareness among the population, and creating favorable conditions for the development of innovative ecological projects. The presented results may be useful for researchers, local government practitioners, and developers of sustainable development strategies in Ukraine, contributing to enhancing ecological security and improving the quality of life in communities.

Keywords: green transformation, local economy, sustainable development, energy efficiency, ecological sustainability, energy independence.

Tabl.: 2. Bibl.: 12.

Panasjuk Valentyna M. – Doctor of Sciences (Economics), Professor, Professor of the Department of Accounting and Taxation, West Ukrainian National University (11 Lvivska Str., 46009, Ukraine)

E-mail: tina.panasjuk@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5133-6431>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/H-1072-2017>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57200174627>

У сучасних умовах зростаючих екологічних викликів, енергетичної кризи та війни, що спричинила значне руйнування інфраструктури, питання «зеленої» трансформації місцевої економіки набуває особливої актуальності для України. Пошук шляхів до енергонезалежності та екологічної стійкості стає ключовим завданням для громад, які прагнуть не лише вижити в умовах багатовимірної кризи, але й забезпечити сталий розвиток у довгостроковій перспективі. «Зелена» трансформація передбачає перехід до ресурсоефективної економіки, впровадження відновлюваних джерел енергії, енергозбереження та екологічно відповідального управління природними ресурсами на місцевому рівні.

Проблематика «зеленої» трансформації економіки активно досліджується як українськими, так і зарубіжними науковцями, особливо в контексті післявоєнного відновлення. У працях Акименка О. Ю., Гнедіної К. В. та Сороки А. В. [1] висвітлено роль сталого розвитку у формуванні нової економічної моделі для громад, що пережили руйнування, з акцентом на відновлення енергетичної автономії. Білокінна І. [2] акцентує увагу на «зеленій» економіці як на ключовій умові відбудови держави, наголошуючи на потребі інтеграції екологічного компоненту у стратегічне планування.

Ряд авторів (Боровик Ю. Т., Єлагін Ю. В., Полякова О. М.) [3] досліджують сутнісні характеристики «зеленої» економіки, виокремлюючи її принципи та окреслюючи перспективи її запровадження в Україні. У роботі Глуценка А. М. [5] аналізується досвід інституційного забезпечення розвитку «зеленої» економіки в країнах ЄС, що є особливо цінним для адаптації аналогічних підходів у вітчизняному середовищі.

Окрема увага приділяється фінансовим аспектам трансформації. Дзюбак К. М. [6] досліджує інструменти фінансової підтримки «зеленої» економіки, а Морозов В. І., Іщук О. В. та Іоанно В. В. [10] – роль інвесторів у забезпеченні сталого розвитку. Костецький Я. і Брик М. [8] наголошують, що «зелена» модель господарювання повинна стати основою для відновлення країни після війни. Марченко О. Ю. [9] детально розглядає напрями «зеленої» трансформації економіки регіонів, акцентуючи на потребі стратегічного планування у сфері енергозбереження та децентралізованого виробництва енергії.

Загалом, науковий дискурс останніх років демонструє високий рівень усвідомлення важливості «зеленої» трансформації як системного процесу. Попри зростання кількості ініціатив на місцевому рівні, залишається недостатньо дослідженим механізм упровадження комплексної «зеленої» транс-

формації, особливо в умовах обмежених фінансових і людських ресурсів громад. Необхідною є також оцінка ефективності запроваджених заходів та аналіз масштабності таких кейсів.

Метою статті є дослідження особливостей «зеленої» трансформації місцевої економіки в умовах воєнного та післявоєнного періоду на прикладі енергонезалежних громад України, а також виявлення чинників, що сприяють формуванню сталої моделі розвитку на місцевому рівні.

Згідно з актуальним трактуванням, запропонованим ООН, «зелена» економіка – це модель господарювання, яка базується на низькому рівні викидів вуглецю, ефективному використанні ресурсів та високих соціальних стандартах. Її мета полягає в забезпеченні зростання добробуту населення та зайнятості завдяки державним і приватним інвестиціям у ініціативи, що сприяють зменшенню шкідливих викидів, підвищенню енергоефективності виробничих і споживчих процесів, а також збереженню екосистем і біорізноманіття [8, с. 44].

Теорія «зеленої» економіки ґрунтується на усвідомленні обмеженості природних ресурсів і взаємозв'язку всіх процесів у довкіллі. Вона передбачає відмову від надмірного споживання та ставить у пріоритет стале використання ресурсів.

Основні напрями «зеленої» трансформації охоплюють: розвиток відновлюваної енергетики для зниження викидів; вдосконалення управління відходами, особливо з урахуванням зростання обсягів сміття; раціональне використання водних ресурсів; впровадження сталого транспорту; підтримку органічного сільського господарства без агрохімікатів; підвищення енергоефективності в житловому секторі; збереження екосистем для запобігання екологічній деградації. Ці заходи є критично важливими для забезпечення екологічно безпечного майбутнього [3, с. 78–79].

«Зелена» економіка ґрунтується на ключових принципах справедливості, поваги, обережності, участі, підвітності, стійкості та ефективності, що забезпечують гармонійний розвиток суспільства і природи. В її основі – «зелені» технології, які спрямовані на усунення причин екологічних проблем, а не лише на ліквідацію їх наслідків.

В Україні розвиток «зеленої» економіки розпочався відносно недавно, але вже зроблено важливі кроки для її впровадження. Прийняття у 2019 році Закону України «Про Основні засади державної екологічної політики на період до 2030 року» [12] стало ключовим етапом у формуванні нормативної бази для сталого розвитку країни. Цей документ визначає стратегічні пріоритети, серед яких – забезпечення збалансованого виробництва

та споживання, а також збереження природних ресурсів, що є фундаментом для переходу України до «зеленої» економіки [10, с. 9–10].

Впровадження «зеленої» економіки в Україні стикається з низкою серйозних викликів, що значно ускладнюють інтеграцію європейського досвіду та стандартів. По-перше, військова агресія Росії завдала масштабних руйнувань інфраструктурі та забруднила довкілля, а також змусила переорієнтувати ресурси на оборону, що значно гальмує екологічні ініціативи. По-друге, фінансова нестабільність і дефіцит інвестицій ускладнюють реалізацію екологічних проєктів, адже підприємства та держава мають обмежені ресурси. Третім значним бар'єром залишається корупція, яка підбиває довіру до системи і знижує ефективність використання екологічних фондів та реалізації законів. Крім того, законодавча база України потребує вдосконалення, оскільки відсутні чіткі механізми та стимули для розвитку «зеленої» економіки. Загалом, низький рівень інституційної спроможності, недостатній рівень екологічної культури населення та висока залежність від традиційних енергоресурсів також стримують сталий екологічний розвиток країни [5, с. 170–171].

Європейська «зелена угода» ставить за мету комплексну трансформацію економіки через впровадження енерго- та ресурсозберігаючих технологій, розвиток циркулярної економіки в будівництві, а також формування стійких і розумних транспортних систем з акцентом на зниження викидів і підтримку електротранспорту. Крім того, важливою складовою є екологічно чисте виробництво продуктів харчування, що мінімізує негативний вплив на довкілля та сприяє раціональному споживанню. Охорона та відновлення екосистем і біорізноманіття також посідають ключове місце у «зеленому» курсі. Для досягнення цих цілей необхідне значне фінансування, інвестиції в екологічні технології та підтримка інновацій у всіх сферах суспільства. Таким чином, «зелена угода» є багатогранним і системним підходом до забезпечення сталого розвитку та захисту природи [9, с. 68].

Фінансовий механізм формування «зеленої» економіки в Україні має багаторівневу структуру, що охоплює міжнародний, національний і секторний рівні. На державному рівні важливу роль відіграє нормативно-правове регулювання та створення економічних стимулів для захисту навколишнього середовища. Фінансовий сектор може сприяти «зеленій» трансформації через податкові пільги, соціально відповідальні інвестиції та спеціалізовані інструменти фондового ринку. У приватному секторі акцент робиться на впровадженні

екологічно орієнтованих фінансових методів у виробництві та стимулюванні попиту на екологічно чисту продукцію. Такий комплексний підхід забезпечує ефективне становлення та розвиток «зеленої» економіки в країні [6, с. 28].

Розвиток «зеленої» економіки на національному рівні потребує широкого застосування різноманітних фінансових інструментів, що адаптовані до особливостей екологічно орієнтованої діяльності (табл. 1).

Банківський сектор відіграє ключову роль, пропонуючи спеціалізовані кредити, інвестиційні та страхові продукти, які стимулюють енергоефективність і використання відновлюваних джерел енергії. Водночас розвиток «зеленої» економіки потребує модернізації нормативно-правового поля, створення інституційної бази та розробки нових фінансових механізмів, включно з деривативами для управління ризиками. В Україні вже існують ефективні стимули, як-от «зелений» тариф і пільги в оподаткуванні, що підтверджує зростаючий інтерес інвесторів до екологічних проєктів і створює перспективи для подальшого зростання «зеленої» економіки.

Важливою складовою зеленої трансформації є поступова декарбонізація енергетичної галузі України, яка наразі значною мірою орієнтована на використання викопного палива. Активне впровадження альтернативних джерел енергії – сонячних і вітрових установок – сприятиме не лише скороченню викидів парникових газів, а й зміцненню енергетичної автономії країни. Оновлення промислових потужностей із дотриманням екологічних норм, прийнятих у Європейському Союзі, дозволить українським підприємствам підвищити свою конкурентоспроможність на зовнішніх ринках [5, с. 168].

В Україні стартує робота над Зеленою платформою – цифровим каталогом програм «зеленого» фінансування для бізнесу, громад, державних і комунальних підприємств. Ініціативу реалізують Міністерство економіки, DiXi Group та Офіс зеленого переходу. Платформа, що функціонуватиме на сайті «Зроблено в Україні», міститиме інформацію про гранти, кредити, інвестиції, приклади реалізованих проєктів та забезпечить персоналізований пошук можливостей сталого розвитку.

До каталогу зможуть приєднуватися фінансові установи та донори, які пропонують екологічно орієнтовані програми. Проєкт створено за підтримки Міжнародного фонду «Відродження» та міжнародних партнерів. Очікується, що платформа сприятиме розширенню доступу до ресурсів для екологічної модернізації економіки України [4].

Фінансові інструменти для розвитку «зеленої» економіки

Напрямок застосування	Тип фінансового інструменту	Опис і ціль інструменту
Кредити та позики	Еко-іпотека	Низьковідсоткові кредити для купівлю житла з енергоефективними технологіями
	Позики на «зелену» модернізацію	Фінансування енергоощадних заходів у житловому та комерційному секторах
	Кредити на екологічно чистий транспорт	Фінансова підтримка покупки електромобілів та гібридів
Інвестиційні механізми	«Зелені» інвестиційні фонди	Кошти, що акумулюються для фінансування проєктів відновлюваної енергетики та екологічних технологій
	Еко-стартап, венчурний капітал	Інвестиції в нові компанії, що розробляють інноваційні «зелені» технології
	Соціально відповідальні облігації	Облігації, доходи від яких спрямовані на екологічні проєкти
Державна підтримка та стимули	Податкові пільги для «зелених» компаній	Зниження податкового навантаження на підприємства, що впроваджують екологічні технології
	«Зелені» тарифні програми	Гарантовані державні тарифи для виробників відновлюваної енергії
	Субсидії на екологічні інвестиції	Фінансова підтримка приватних і комерційних проєктів зі зниженням викидів
Ринки капіталу	Торгівля вуглецевими квотами	Ринок, де компанії купують і продають дозволи на викиди CO ₂
	Еко-фонди	Інвестиційні фонди, які формують портфель із компаній з низьким впливом на довкілля
	Фінансові деривативи для хеджування	Опціони та ф'ючерси, що знижують ризики від зміни кліматичних умов
Страховання та гарантії	Екологічне страхування	Страхові продукти, що враховують ризики, пов'язані з екологічними подіями або проєктами
	Гарантії для «зелених» інвестицій	Державні або приватні гарантії для зменшення ризиків інвесторів у «зелені» проєкти

Джерело: складено автором на основі [6; 8].

Розглянемо досвід кількох громад України, які досягли значних результатів у розвитку енергонезалежності та сталого екологічного розвитку.

До 2020 року сім українських міст, які є учасниками Угоди мерів, оголосили про намір повністю перейти на відновлювані джерела енергії (ВДЕ) до 2050 року. До цих міст належать Житомир, Чортків, Львів, Кам'янець-Подільський, Полтава, Баранівка, Тростянець.

У Житомирі та Львові державна компанія «Нафтогаз» має намір звести теплоелектроцентралі (ТЕЦ), які працюватимуть на біопаливі та твердому вторинному біопаливі [11, с. 17].

Одним із прикладів «зеленої» трансформації є Славутська громада (Хмельницька область). Ключовими напрямками є підвищення енергое-

фективності об'єктів комунальної інфраструктури. Впровадження енергомоніторингу, модернізація будівель – утеплення фасадів, заміна вікон і дверей – дозволили значно знизити споживання енергоресурсів у бюджетних установах. Ці заходи реалізовані в рамках участі міста в європейській ініціативі «Угода мерів» та проєктах міжнародної технічної допомоги, зокрема USAID.

Основними досягненнями, які впроваджено в Славутській громаді, є такі:

1. Створення енергетичного кооперативу та впровадження сонячних електростанцій. У 2018 р. у Славуті заснували муніципальний енергетичний кооператив «Сонячне місто», який залучив 97 інвесторів. Кооператив профінансував будівництво трьох сонячних електростанцій загальною потужністю близько 200 кВт. Діяльність кооперативу ба-

зується на принципах енергетичної демократії та забезпечує прибуток для учасників, а також соціальну підтримку міста.

2. У 2022 році стало очевидним, що мережеві СЕС не можуть працювати під час відключень електропостачання, оскільки синхронізоване обладнання вимикається. Це довело *необхідність застосування гібридних інверторів*, які здатні працювати автономно та забезпечувати безперебійне електроживлення.

3. *Комплексний План REPower Славути для «зеленої» трансформації*. Розроблено стратегічний план відмови від природного газу та переходу на відновлювані джерела енергії для опалення, охолодження й електропостачання. План передбачає розвиток біопаливних котелень, впровадження енергоефективних стандартів будівництва, використання теплових pomp, а також встановлення сонячних електростанцій загальною потужністю до 5 МВт. Це допоможе Славуті стати першим вуглецево-нейтральним містом в Україні [7].

Результатом цих комплексних заходів стало зменшення енергоспоживання бюджетних установ на понад 25%, а також формування стабільної системи підтримки сталого розвитку міста. Славута зарекомендувала себе як пілотна громада «зеленої» трансформації, що може служити моделлю для інших міст України.

Наступним прикладом виступає м. Долина, адміністративний центр Долинської територіальної громади Івано-Франківської області. З кінця 2000-х років Долина активно впроваджує систему енергоменеджменту та проекти з підвищення енергоефективності в бюджетних і житлових будівлях. Значну увагу приділено використанню відновлюваних джерел енергії (ВДЕ), зокрема сонячних електростанцій (СЕС), вітрових електростанцій (ВЕС) і теплових насосів. Міська влада системно підтримує інноваційні проекти та прагне до впровадження експериментальних рішень у сфері енергетики.

В умовах повномасштабної агресії Росії та перебоїв із постачанням електроенергії громада прийняла рішення розробити комерційну енергетичну мережу, яка об'єднає різні джерела генерації, споживачів і системи управління енергоспоживанням. Це рішення спрямоване на підвищення енергетичної стійкості та самодостатності громади. Запровадження комерційної мережі дозволить забезпечити безперервне постачання чистої енергії за конкурентною ціною, що є ключовим елементом «зеленої» трансформації.

Важливим досягненням стало встановлення СЕС потужністю 140 кВт на насосних станціях комунального підприємства «Водоканал», що дозво-

лило зменшити закупівлі електроенергії на 40–50% і забезпечити фінансову стійкість підприємства без підвищення тарифів. Такий підхід не лише підвищує енергетичну незалежність, але й сприяє раціональному використанню бюджетних коштів.

Крім того, громада впровадила системний енергоменеджмент, який відповідає міжнародному стандарту ISO 50001:2018 – це перший випадок серед українських міст. Значна увага приділена модернізації систем опалення: понад 60% великих котелень переведені на опалення деревиною, а понад 30% багатоквартирних будинків утеплені для зниження тепловтрат. У бюджетних установах встановлені сонячні колектори, які забезпечують гаряче водопостачання [7].

Таким чином, приклад Долини демонструє комплексний підхід до «зеленої» трансформації на рівні громади, який поєднує модернізацію інфраструктури, впровадження відновлюваних джерел енергії та управління енергоспоживанням.

У табл. 2 підсумуємо власне бачення пріоритетних напрямів реалізації «зеленої» трансформації місцевої економіки, що враховують сучасні виклики, потреби громад і потенціал сталого розвитку.

Проведений аналіз дозволив виокремити ключові напрями реалізації «зеленої» трансформації місцевої економіки в Україні, які відповідають сучасним викликам і потребам громад. До них належать розвиток «зеленої» енергетики через встановлення сонячних, вітрових електростанцій і біоенергетичних проектів, а також створення енергокооперативів як форми місцевої ініціативи. Важливим напрямом є підвищення енергоефективності житлового і бюджетного секторів, що включає утеплення будівель, модернізацію систем опалення та освітлення, а також впровадження енергоаудиту.

Значну роль відіграє впровадження сталого управління відходами, що передбачає сортування, переробку та компостування з урахуванням принципів циркулярної економіки. Розвиток екологічного транспорту, зокрема електротранспорту та велосипедної інфраструктури, сприяє зниженню викидів і покращенню якості повітря. Стимулювання «зеленого» підприємництва та підтримка інновацій є важливими для формування екологічно відповідального бізнес-середовища.

Кліматична адаптація, зокрема заходи з управління водними ресурсами та захисту від стихійних лих, стає все більш актуальною у зв'язку зі змінами клімату. Освіта і просвіта у сфері сталого розвитку допомагають формувати екологічну свідомість населення, до того ж, активне залучення громадськості до екологічної політики підвищує ефективність впровадження ініціатив.

Пріоритетні напрями реалізації «зеленої» трансформації місцевої економіки

№ з/п	Пріоритетний напрям	Зміст / конкретні заходи
1	«Зелена» енергетика	Встановлення сонячних і вітрових електростанцій, розвиток біо-енергетики, енергокооперативи
2	Енергоефективність у житловому та бюджетному секторах	Утеплення будівель, модернізація систем опалення, освітлення, впровадження енергоаудиту
3	Стале управління відходами	Сортування, переробка, компостування, розвиток циркулярної економіки
4	Екологічний транспорт	Розвиток електротранспорту, велоінфраструктура, екологічна логістика
5	«Зелене» підприємництво та інновації	Стимулювання екологічного бізнесу, підтримка «зелених» стартапів
6	Кліматична адаптація	Протидія стихійним лихам, управління водними ресурсами, збереження екосистем
7	Освіта та просвіта у сфері сталого розвитку	Екоосвіта в школах, громадські ініціативи, інформаційні кампанії
8	Залучення громадськості до екополітики	Участь мешканців у прийнятті рішень, створення громадських рад, проведення консультацій
9	Кліматична адаптація	Інфраструктурні рішення щодо захисту від паводків, зсувів, посух та інших кліматичних ризиків

Джерело: складено автором.

Загалом, реалізація комплексного підходу з урахуванням цих пріоритетів сприятиме сталому розвитку місцевих громад, підвищенню їх енергоне-залежності та екологічної безпеки, що є важливою складовою сучасної економічної політики України.

ВИСНОВКИ

Таким чином, можна підсумувати, що в Україні вже закладено основи для переходу до «зеленої» економіки. Подальший прогрес у цій сфері потребує створення дієвого фінансового механізму, який забезпечить доступ до інвестицій у пріоритетні галузі, сприятиме розвитку відновлюваної енергетики та зміцненню енергоне-залежності держави.

Досвід енергоне-залежних громад засвідчив, що попри значні виклики – фінансові, інфраструктурні, інституційні – впровадження принципів «зеленої» економіки на місцевому рівні є реальним і перспективним шляхом досягнення стійкого розвитку, зростання енергетичної автономії та екологічної безпеки.

Основними чинниками успішної трансформації є: стратегічне планування, залучення інвестицій (у тому числі міжнародних), активна участь громадян, інституційна підтримка з боку держави, розвиток місцевих ініціатив та створення сприятливого нормативно-правового середовища. Важливу роль відіграє також адаптація європейського досвіду до українських умов, що передбачає впро-

вадження циркулярної економіки, розвиток відновлюваної енергетики та екологічно чистого виробництва.

Водночас залишається низка системних проблем, зокрема нестача інвестицій, низька інституційна спроможність громад, дефіцит екологічної культури та недосконалість законодавства. Це потребує подальших досліджень у кількох напрямках:

1. Моделювання сценаріїв сталої енергетичної автономії для громад різного масштабу.
2. Оцінка ефективності вже реалізованих кейсів «зеленої» трансформації з точки зору економічного, соціального та екологічного впливу.
3. Розробка методичних підходів до формування локальних стратегій «зеленої» трансформації.

У подальшому перспективним виглядає створення національної бази даних кращих практик «зеленої» трансформації, що стане платформою для обміну досвідом, масштабування успішних моделей і формування цілісної політики сталого розвитку на регіональному та державному рівнях. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Акименко О. Ю., Гнедіна К. В., Сорока А. В. Відновлення на засадах сталості: зелена трансформація громад України. *Сталий розвиток економіки*. 2025. № 1. С. 210–217.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-52-29>

2. Білокінна І. Зелена економіка як вимога часу та основа успішного післявоєнного відновлення країни. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія «Економічні науки»*. 2023. № 2. С. 79–88. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-316-2-12>
3. Боровик Ю. Т., Єлагін Ю. В., Полякова О. М. «Зелена економіка»: сутність, принципи, перспективи для України. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2020. № 69. С. 75–83. DOI: <https://doi.org/10.18664/338.47:338.45.v0i69.200551>
4. В Україні запрацює Зелена платформа – цифровий каталог доступних програм зеленого фінансування для бізнесу та громад. *Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України*. 21.05.2025. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail/0b940846-53a5-46fa-bebc-f6db7febbd16?lang=uk-UA>
5. Глущенко А. М. Інституційне забезпечення розвитку «зеленої» економіки: досвід країн ЄС. *Сталий розвиток економіки*. 2025. № 1. С. 167–172. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-52-23>
6. Дзюбак К. М. Фінансові інструменти формування зеленої економіки. *Modern Economics*. 2023. № 39. С. 26–32. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V39\(2023\)-04](https://doi.org/10.31521/modecon.V39(2023)-04)
7. Зелена трансформація міст: 5 історій українських громад, які втілюють Європейський зелений курс. *Асоціація «Енергоефективні міста України»*. 2024. URL: https://enefcities.org.ua/upload/files/Publications/Poradnyk/EGD_cities_cases_2024.pdf
8. Костецький Я., Брик М. «Зелена економіка» як ключова умова сучасності та основа післявоєнного відродження країни. *Інноваційна економіка*. 2024. № 4. С. 43–49. DOI: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2024.4.4>
9. Марченко О. Ю. Ключові напрями «зеленої» трансформації економіки регіонів в період повоєнної відбудови України. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія «Економіка і управління»*. 2024. Т. 35. № 1. С. 66–72. DOI: <https://doi.org/10.32782/2523-4803/74-1-11>
10. Морозов В. І., Ішук О. В., Іоанно В. В. Зелена економіка та фінансова система: роль інвесторів у підтримці сталого розвитку. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2025. № 14. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14753146>
11. Повоєнне відновлення міст України: зелена відбудова та зелена трансформація. Аналітичний документ. *Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство і довкілля»*, 2022. 43 с. URL: <https://www.kas.de/uk/web/ukraine/einzeltitel/-/content/povoenne-vidnovlenna-mist-ukraini-zelena-vidbudova-ta-zelena-transformacia>
12. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28.02.2019 р. № 2697-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>

REFERENCES

- Akymenko, O. Yu., Hnedina, K. V., and Soroka, A. V. "Vidnovlennia na zasadakh stalosti: zelena transformatsiia hromad Ukrainy" [Sustainability-Based Recovery: Green Transformation of Ukrainian Communities]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, no. 1 (2025): 210-217. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-52-29>
- Bilokinna, I. "Zelena ekonomika yak vymoha chasu ta osnova uspishnoho pislivoiennoho vidnovlennia krainy" [Green Economy as the Need of the Time and the Basis of Successful Post-War Reconstruction of the Country]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Seriiia «Ekonomichni nauky»*, no. 2 (2023): 79-88. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-316-2-12>
- Borovyk, Yu. T., Yelahin, Yu. V., and Poliakova, O. M. "«Zelena ekonomika»: sutnist, pryntsyipy, perspektyvy dlia Ukrainy" [Green Economy: Essence, Principles, Prospects for Ukraine]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, no. 69 (2020): 75-83. DOI: <https://doi.org/10.18664/338.47:338.45.v0i69.200551>
- Dziubak, K. M. "Finansovi instrumenty formuvannia zelenoi ekonomiky" [Financial Instruments for the Formation of a Green Economy]. *Modern Economics*, no. 39 (2023): 26-32. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V39\(2023\)-04](https://doi.org/10.31521/modecon.V39(2023)-04)
- Hlushchenko, A. M. "Instytutsiine zabezpechennia rozvytku «zelenoi» ekonomiky: dosvid krain YeS" [Institutional Support for the Development of the "Green" Economy: The Experience of EU Countries]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, no. 1 (2025): 167-172. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-52-23>
- Kostetskyi, Ya., and Bryk, M. "«Zelena ekonomika» yak kliuchova umova suchasnosti ta osnova pislivoiennoho vidrozhennia krainy" ["Green Economy" as a Key Condition of Modernity and the Basis of the Post-War Revival of the Country]. *Innovatsiina ekonomika*, no. 4 (2024): 43-49. DOI: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2024.4.4>
- [Legal Act of Ukraine] (2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>
- Marchenko, O. Yu. "Kliuchovi napriamy «zelenoi» transformatsii ekonomiky rehioniv v period povoiennoi vidbudovy Ukrainy" [Key Directions of "Green" Transformation of the Regional Economy in the Period of Post-War Reconstruction of Ukraine]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Seriiia «Ekonomika i upravlinnia»*, vol. 35, no. 1 (2024): 66-72. DOI: <https://doi.org/10.32782/2523-4803/74-1-11>
- Morozov, V. I., Ishchuk, O. V., and Ioanno, V. V. "Zelena ekonomika ta finansova systema: rol investoriv u pidtrymtsi staloho rozvytku" [Green Economy and

Financial System: The Role of Investors in Supporting Sustainable Development]. *Zdobutky ekonomiky: perspektyvy ta innovatsii*, no. 14 (2025).

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14753146>

"Povoienne vidnovlennia mist Ukrainy: zelena vidbudova ta zelena transformatsiia. Analitychnyi dokument" [Post-war Reconstruction of Ukrainian Cities: Green Reconstruction and Green Transformation. Analytical Document]. *Resursno-analitychnyi tsentr «Suspilstvo i dovkillia»*, 2022. <https://www.kas.de/uk/web/ukraine/einzeltitel/-/content/povoienne-vidnovlenna-mist-ukraini-zelena-vidbudova-ta-zelena-transformacia>

"V Ukraini zapratsiuie Zelena platforma – tsyfrovyy katalog dostupnykh prohram zelenoho finansuvannia

dlia biznesu ta hromad" [The Green Platform Will Launch in Ukraine – a Digital Catalog of Available Green Financing Programs for Businesses and Communities]. *Ministerstvo ekonomiky, dovkillia ta silskoho hospodarstva Ukrainy*. May 21, 2025. <https://me.gov.ua/News/Detail/0b940846-53a5-46fa-bebc-f6db7febbd16?lang=uk-UA>

"Zelena transformatsiia mist: 5 istorii ukrainskykh hromad, yaki vtiliuiut Yevropeyskyi zelenyi kurs" [Green Transformation of Cities: 5 Stories of Ukrainian Communities That Embody the European Green Deal]. *Asotsiatsiia «Enerhoefektyvni mista Ukrainy»*. 2024. https://enefcities.org.ua/upload/files/Publications/Poradnyk/EGD_cities_cases_2024.pdf